

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2018

YEARBOOK

2018

ГОДИНА 9
БРОЈ 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2018
YEARBOOK

ГОДИНА 9
БР. 12

VOLUME IX
NO 12

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

проф. д-р Виолета Димова

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

доц. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нецати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Цанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Ѓуришиќ-Бекановиќ – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија
проф. д-р Светлана Јакимовска, доц. д-р Марија Кукубајска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска, доц. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, доц. д-р Даринка Маролова, доц. д-р Весна Коцева, виш лектор м-р Снежана Кирова, лектор м-р Наталија Поп-Зариева, лектор м-р Надица Негриева, лектор м-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

лектор м-р Биљана Петковска, лектор м-р Крсте Илиев, лектор м-р Драган Донеv
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип Р. Македонија

**YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Violeta Dimova, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD — University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Ridvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD — University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kkona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neoflt Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Ass. Prof. Marija Kukubajska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD, Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD, Ass. Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD, lecturer Snezana Kirova, MA, lecturer Natalija Pop-Zarieva, MA, lecturer Nadica Negrievska, MA, lecturer Marija Krsteva, MA

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Ass. Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Petkovska, lecturer Krste Iliev, lecturer Dragan Donev

(English language)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201 2000 Stip, Republic of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

----- ЈАЗИК

Марија Леонтиќ

ГРАМАТИЧКАТА КАТЕГОРИЈА ПАДЕЖ ВО ТУРСКИОТ
ЈАЗИК И НЕГОВО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

THE CASES IN TURKISH LANGUAGE AND THEIR TRANSLATION

EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE 9

Марија Соколова

АСОЦИЈАТИВНОТО ПОЛЕ НА СТИМУЛУСОТ ГЛУП ВО
АСОЦИЈАТИВНИТЕ РЕЧНИЦИ НА МАКЕДОНСКИОТ, СРПСКИОТ,
БУГАРСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК

Marija Sokolova

THE ASSOCIATIVE FIELD OF THE STIMULUS STUPID IN THE
ASSOCIATIVE DICTIONARIES OF THE MACEDONIAN, SERBIAN,
BULGARIAN AND RUSSIAN LANGUAGES 17

----- КНИЖЕВНОСТ

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

SOME COMMON TRAITS SHARED BY ENGLISH RENAISSANCE

REVENGE TRAGEDIES 25

Славчо Ковилоски

КНИЖЕВНОТО И ИСТОРИСКОТО ЗА СИРМА ВОЈВОДА

Slavcho Koviloski

THE LITERARY AND HISTORICAL WORKS ABOUT SIRMA VOIVODA 33

Ранко Младеноски

РАСКАЗИ НА ЕТГАР КЕРЕТ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Ranko Mladenoski

STORIES BY ETGAR KERET IN MACEDONIAN 43

Ева Ѓорѓиевска

РАЗВОЈНИТЕ ФАЗИ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ИТАЛИЈАНСКА ПОЕЗИЈА

Eva Gjorgjievska

THE DEVELOPMENT OF THE ITALIAN MIDDLE AGES POETRY 49

Фатмире Вејсели

ИНТЕРСУБЈЕКТИВНА АНАЛИЗА ВО ДРАМАТА НА
МАРИЛУИЗЕ ФЛАЈСЕР „ЧИСТИЛИШТЕ ВО ИНГОЛШТАТ“

Fatmire Vejseli

INTER-SUBJECTIVE ANALYSIS BETWEEN MOTHER AND SON

IN MARILUISE FLEISSER'S PLAY: THE PURGATORY IN INGOLSTADT 57

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

ATTITUDES TO POETRY IN THE ANTIQUITY AND TO DRAMATIC

POETRY IN RENAISSANCE ENGLAND 65

Ивана Котева, Махмут Челик

ДОАЈЕНОТ НА ТУРСКАТА КНИЖЕВНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА
– ИЛХАМИ ЕМИН

Ivana Koteva, Mahmut Celik

THE DOYEN OF TURKISH LITERATURE IN REPUBLIC OF
MACEDONIA- ILHAMI EMIN

75

----- МЕТОДИКА

Biljana Ivanova, Snezana Kirova, Dragana Kuzmanovska, Marica Tasevska

INVESTIGATION OF INSTRUMENTAL AND INTEGRATIVE MOTIVATION OF
LEARNING SECOND/FOREIGN LANGUAGE IN MACEDONIA

85

Марија Тодорова

МНОГУЈАЗИЧЕН НАСТАВНИК

Marija Todorova

MULTILINGUAL TEACHER

95

Марица Тасевска

МЕСТОТО И УЛОГА НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ НИЗ
НАСТАВНИТЕ МЕТОДИ

Marica Tasevska

THE PLACE AND THE ROLE OF THE SPEAKING SKILL IN
THE METHODS OF TEACHING

101

Марица Тасевска, Адријана Хаџи-Николова, Драган Донеv

МОТИВАЦИЈАТА КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ЗА ИЗУЧУВАЊЕ
НА ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД
СРЕДНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Marica Tasevska, Adrijana Hadzi-Nikolova, Dragan Donev

MOTIVATION AS A KEY FACTOR FOR LEARNING GERMAN
LANGUAGE BY THE STUDENTS OF HIGH SCHOOL

109

----- ПРЕВЕДУВАЊЕ

Даринка Маролова

КУЛТУРНОСПЕЦИФИЧНИ ФЕНОМЕНИ ВО

ИНТЕРЛИНГВАЛНАТА КОМУНИКАЦИЈА

(ГЕРМАНСКИ–МАКЕДОНСКИ, МАКЕДОНСКИ–ГЕРМАНСКИ)

Darinka Marolova

CULTURE-SPECIFIC FENOMENA IN THE INTERLINGUAL COUNICATION

(GERMAN-MACEDONIAN, MACEDONIAN-GERMAN)

119

Драган Донеv, Марица Тасевска, Крсте Илиев

ВЛИЈАНИЕТО НА КУЛТУРОЛОШКИТЕ ОСОБЕНОСТИ ВРЗ

ПРОЦЕСОТ НА ПРЕВЕДУВАЊЕ

Dragan Donev, Marica Tasevska, Krste Iliev

CULTURAL IMPLICATIONS IN THE PROCESS OF TRANSLATION

129

----- *КУЛТУРА*

Marija Krsteva, Dragan Donev, Krste Plev
NEW MEDIA CONTENT – MEME 135

----- *ПРИКАЗИ*

Људмил Спасов, Ирина Петровска
„АКАДЕМСКО ПИШУВАЊЕ 1“ ОД АВТОРКИТЕ ВИОЛЕТА
ЈАНУШЕВА И БИСЕРА К. СТОЈЧЕВСКА 141

ДООЈЕНОТ НА ТУРСКАТА КНИЖЕВНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА –ИЛХАМИ ЕМИН

Ивана Котева¹, Махмут Челик²

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
ivanakoteva@yahoo.com

²Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
mahmut.celik@ugd.edu.mk

Резиме: Предмет на нашиот интерес при истражувањето кое му претходеше на овој научен труд беше животниот и творечки пат на Илхами Емин, односно неговиот придонес во развојот на турската книжевност во Р Македонија. За таа цел се консултираме со литературни дела кои нудат многу податоци, односно зборуваат за периодот во кој што живеел и творел „поетот на турскиот народ“. Започнувајќи од неговото раѓање во градот Радовиш, неговите бурни школски години, па сè до неговото творештво и успешно дејствување во разни културни области, уште еднаш ја докажуваме неговата голема заслуга за развојот на турската книжевност на нашите простори. Илхами Емин понесува уште една значајна карактеристика во творештвото, а тоа е билингвизмот. Имено, тој твори и издава паралелно и на турски и на македонски јазик, односно неговите дела се издаваат и во Р Македонија и во Р Турција, па затоа можеме да кажеме дека Емин досежно и естетски ги има задолжено и турската и македонската книжевност.

Клучни зборови: *Илхами Емин, доајен, турска книжевност, билингвизам.*

THE DOYEN OF TURKISH LITERATURE IN REPUBLIC OF MACEDONIA- ILHAMMI EMIN

Ivana Koteva¹, Mahmut Celik²

¹Faculty of Philology, “Goce Delcev” University, Stip,
ivanakoteva@yahoo.com

²Faculty of Philology, “Goce Delcev” University, Stip,
mahmut.celik@ugd.edu.mk

Resume: The subject of our interest in the research that preceded this scholarly work was the life and creative path of Ilhami Emin, that is, his contribution to the development of Turkish literature in the Republic of Macedonia. For the purpose we consulted with literary works that offer many data, that is, they talk about the period in which he lived and created "the poet of the Turkish people". Beginning from his birth in the city of Radovis, his tumultuous school years to his work and successful acting in various cultural areas, we once again prove his great merit for the development of Turkish literature in our region. Ilhami Emin conveyed another important feature in his creation, which is bilingualism. Namely, he creates and publishes in parallel both in Turkish and in the Macedonian language, that is, his works are published in the Republic of Macedonia and the Republic of Turkey, which is why we can say that Emin has in range and aesthetically charged both the Turkish and the Macedonian literature.

Key words: *Ilhammi Emin, doyen, Turkish literature, bilingualism.*

Вовед

Турската книжевност во Р Македонија е пример за опстанок којшто од самиот свој почеток, па сè до ден денешен, иако во минимални услови за развој и без заслужена поддршка, напредувала многу и се искачила на пиедесталот на овдешните книжевности. Нејзините основоположници се и сведоци на таа историја, односно на развојот на турската наука и култура во овие простори.

Еден од доајените на турската книжевност во Р Македонија, истовремено и олицетворение на литературата на овдешните Турци, е големиот поет, преведувач, културен деец во разни области (фолклорот, театарот, филмот, радиото, издаваштвото) Илхами Емин. Или со други зборови би рекле: легендарниот поет на македонските Турци. Тој е еден од најеминентните ликови во турската литература на нашиве простори кој со својата неуморна творечка, преведувачка и новинарска дејност, дал голем придонес за развојот на истата. Доколку не го познавате него, тогаш не можете да ја разберете турската книжевност во Македонија. Но, дали само книжевноста? Не, и балканскиот народ, и миграцијата, и чувството на малцинство.

Работната обврска на оваа исклучителна и универзална личност, најчесто било новинарството, со кое Илхами Емин почна да навлегува во полето на книжевното творештво, со што продолжува и денес.

Животниот пат на Илхами Емин

Емин Илхами, поет на генерацијата писателски космополити од Македонија, е роден во Радовиш на 8 август 1931 година. Неговата мајка, Шефије била единствената ќерка на Суфи Мехмет Ага од радовишкото село Злеово. Татко му Рифат пак, бил првото дете на јурукот Емин Ага, а се занимавал со изработка и поправка на чевли (кондурација).

Основното образование го завршил во родниот Радовиш. Писменоста ја започнал на српски јазик, а подоцна продолжил да се образува на бугарски јазик, да оди во црква и да пее во радовишкиот православен хор, но не успеале да го прекрстат затоа што неговиот татко бил оца.

„Никогаши нема да го заборавам првиот училишен ден, во учебната 1938/39 година“, вели Емин. „Мојата постара сестра Асије ме однесе до училишната порта и таму ме остави. Но, јас наместо во училиштето се сокрив во дворот. Кога заврши наставата, следејќи ги другите деца, се вратив дома. На прашањето на татко ми: 'Како ти помина првиот училишен ден?' јас реков 'Добро' и веројатно тоа беше првата лага во мојот живот“, раскажува тој. (Гурел, 2016, стр. 50). Оваа пракса се повторувала во континуитет и може да се каже дека Илхами Емин тешко го завршил првото одделение.

Во месец април 1941 година, Македонија потпаднала под бугарска окупација. Во училиштата наставата се одржувала на бугарски јазик, а со ова се продолжиле и училишните тешкотии на Емин. По краток период поминат во второ одделение, Емин го напуштил училиштето, за подоцна да биде чирак во работилницата на столарот Кара Герас. Овде започнува и неговата новинарска кариера, секојдневно носејќи весници во просториите на бугарските офицери. Од парите што му ги давал Кара Герас, си ја купил првата усна хармоника наречена „Пиколо“. Вака поминале две години од неговиот живот, продавајќи ги весниците „Зора“, „Зарја“, „Утро“, „Целокупна Бугарија“ и „Стршел“, а ноките ги поминувал на таванот од неговиот дом, каде што на гасна ламба ги читал весниците што останале непропадени.

Во месец ноември 1944 год. Бугарите ја напуштиле Македонија, а она што нему му останало како мираз од Втората светска војна, е бугарскиот јазик, од кој што, се разбира, подоцна имал голема полза. (Гурел, 2016, стр. 51–52)

Средното образование Емин го продолжил во Скопје. Во 1951 година завршил средно економско училиште. 4 години подоцна дипломирал на Педагошката академија при Универзитетот „Кирил и Методиј“ во Скопје на групата Македонски јазик и книжевност.

За годините на образование Емин вели:

„За жал, не се образував на турски јазик. По Балканските војни, турските училишта во Македонија беа затворени. Во прво и второ одделение, во Радовиш, наставата ја следев на српски јазик. Кога поминав во трето одделение, овде дојде бугарската војска, а со тоа образовен јазик стана бугарскиот. И трето одделение вака го поминав. Кога сме кај режимот на Тито, во месец декември 1944 год. за прв пат започна настава на турски јазик. Но, јас бев петто одделение и овој пат бев принуден наставата да ја продолжам на македонски јазик. Кога го завршив основното образование, јас веќе читав и пишував на три јазици.

Но, од бугарскиот период имам и некои добри спомени. Додека учев во основното училиште, бев ангажиран во училишната библиотека. Со повлекувањето на Бугарите од овие простори, мене ми рекоа: 'Ќе ги собереш сите книги на бугарски јазик и ќе ги запалиш'. Јас ги собрав, но не можев да ѝ одолеам на класиката преведена на бугарски јазик. Нив ги сокрив, во ноќите ги собирав во вреќи и ги пренесував на таванот од нашата куќа. Но, се плашев и од моите дома; сестра ми воопшто не ги сакаше Бугарите бидејќи тие го тепаа татко ми. Во тоа време во Радовиш немаше струја. Откако домашните ќе заспијеја, јас скришно се качував на таванот и на гасна ламба ги читав книгите. Вака, за прв пат се запознав со познатите писатели како што се Гете, Бирон...“ (Улќу Озел Акгундуз, Заман, 21 мај 2015, Скопје)

односно:

„Преживеав четири различни државни уредувања. Српската, бугарската, периодот на Титова Југославија, како и македонската книжевност, ги научив со нивниот оригинален, литературен јазик.“ (Гурел, 2016, стр. 50)

Најубавите години од своето детство, Емин ги поминал со дедо му Суфи Мехмет Ага во Злеово. *„Но, кога сме кај овој период, морам да ја споменам и нашата сосетка Хаџинине. Уживав во долгите разговори со неа додека седевме на чардакот од нејзината куќа. Ги гледавме ластовичките како летаат, а таа ми велеше: Тие не се птици, тие се мали аџии, но поверни од луѓето. Тие заминуваат на југ, и напролет повторно се враќаат во нивните родни гнезда, а луѓето ако заминат на аџилак, не се враќаат.“* – ми раскажа Емин. (од разговорот со И.Е. 28.6.2017)

Семејството на Илхами Емин е едно од многубројните семејства кои емигрирале во Република Турција. Најпрво заминала неговата постара сестра Фахрије заедно со сопругот Џелал Нури од Битола. Поради голема поврзаност и копнеж по своите внуци, госпоѓа Шефије принудно заминала за Турција, а веднаш по неа заминал и нејзиниот сопруг Рифат, додека Илхами Емин својот живот го продолжил во Скопје. (Емин, 2011, стр. 103 – 104)

Како член на Унијата на писатели и новинари на Р Македонија, Илхами Емин во Скопје се оженил со госпоѓа Емире, тогаш вработена во турската програма на Радио Скопје. Овој брак бил овековечен со доаѓање на свет на нивните две деца, синот Рифат и ќерката Билге Емин.

Значаен придонес остварил на полето на книжевноста

По завршувањето на Педагошката академија, односно во периодот помеѓу 1952 – 1954 година, Емин, работел како наставник во турското училиште „Тефејуз“ во Скопје. Неуморно и професионално ја градел својата кариера и во списанијата „Пионер“, „Нова Македонија“, „Бирлик“ и „Сеслер“. Од 1970 до 1978 година врши дејност како одговорен уредник на турската програма при Радио Скопје. Во 1978 година бил избран за генерален директор на Народниот театар во Скопје. Оваа дејност ја вршел 5 години, т.е. во 1982 година преминал на функцијата заменик министер за култура.

Во светот на литературата најпрво влезе со својата поезија, а своите дела ги пишувал и на македонски и на турски јазик. Неговите први збирки поезија „Животот пее и плаче“ / "Gülür Ağlayan Nayat" (1955) и „Деноноќија“ / "Günlügeceli" (1957) се издадени на македонски јазик. „Животот пее и плаче“ / "Gülür Ağlayan Nayat" (1955) е дело кое содржи 22 песни напишани на македонски јазик. Дел од нив се преведени и на турски јазик од страна на Неџати Зекерија и Шукру Рамо. Првите песни на турските поети во Македонија напишани на турски јазик ги исполнуваат страниците на книгата „Чекори кон иднината“ / "Yüğü Aydınlığa", издадена во Скопје, 1951 година од страна на редакцијата „Бирлик“. Потоа, во 1952 година, во редакција на „Детска Радост“ во печат излегува делото „Гласови“ / "Sesler", чијшто репертоар го сочинуваат поезиите на Неџати Зекерија, Фахри Каја, Махмут Киратли и Илхами Емин. Две години подоцна, од страна на издавачката куќа Кочо Рацин е издадена книгата „Барање“ / "Ağamak" која ги содржи поезиите на Емин и Неџати Зекерија.

„Отаде каменот“ / "Taş Ötesi" е првата книга во Македонија објавена на два јазика, на турски и македонски јазик (издавачка куќа Култура, Скопје 1965), „Ѓулчичекхана“ / "Gülçiçekhane" (издавачка куќа Култура, Скопје 1974), „Ѓулпат“ / "Gülyol" (изд. куќа Макавеј, Скопје 2003), „Ѓул карпа“ / "Gülkaşa" (издавачи Дијалог, Скопје 2009). „Розариум“ / "Gülistan" (Скопје 1995) и „Ѓулдин“ / "Güldin" во 1996 година се издадени на македонски јазик од страна на издавачка куќа „Мисла“ во Скопје.

Негови книги издадени на турски јазик: „Сончева поезија“ / "Güneşli Şiirler" (изд. куќа „Томурџук“, Скопје 1966; 2 издание, Детска радост, Скопје 1990), „Четириесет пријатели“ / "Kırk Dost" (изд. куќа Детска радост, Скопје 1965), „Роза“ / "Gülçiçek" (во издание на „Сеслер“, Скопје 1972), „Сарај без мачка“ / "Ağ Kedisiz Saray" (изд. куќа „Томурџук“, Скопје 1973), „Поетска азбука“ / "Şiirli Alfabe" (изд. куќа „Томурџук“, Скопје 1974), „Ѓулев“ / "Gülev" (изд. куќа „Бирлик“, Скопје 1980), „Сите сме Тито“ / "Herimiz Tito" (во издание на „Бирлик“, Скопје, 1982), „По јурчки“ / "Yögükçe" (во издание на „Бирлик“, Скопје 1984), „Поезија“ / "Şiirler" (изд. куќа Детска радост, Скопје 1990), „Ѓулдесте“ / "Güldeste" (во издание на „Бирлик“, Скопје 1993), "Yüğüyen Duvar" (издавачки центар Три, Скопје 2008), истиот роман во 2012 година е преведен и издаден на македонски јазик под наслов Сид што оди, „Огнени птици“ / "Ateş Kuşları" (роман напишан на македонски јазик, изд. куќа Три, Скопје 2011).

Неколку негови дела се издадени и во Турција: „Ѓулк'лч“ / "Gülklüç" (издавач Хабора, Истанбул 1971), „Слон“ / "Fil" (издавач Митос, Истанбул 2011). Во истоимената издавачка куќа, во Истанбул 2011 год. е издадено и делото „Секавањата на Илхами Емин за Балканците и Турците“ / "İlhami Emin'in Anıları Balkanlar ve Türkler", а како на автор на истото се запишува Рифат Емин Сипахи, синот на Илхами Емин.

Илхами Емин покрај поезијата, ги збогатил и другите литературни видови на турската книжевност во Република Македонија. Неговиот прв роман *Sud што оди* (*Yürüyün Duvar*), е објавен прво на турски јазик, а подоцна во сопствен превод и на македонски јазик. Со разновиден јазик и наративно патување, претставува една призма на балканскиот народ. Овој роман со себе ја понесе и наградата „Рациново признание“ за роман на годината. Покрај ова, Емин, во 2012 година со нас сподели и 259 страници на македонски јазик од неговиот роман *Огнени птици*.

Работната обврска на оваа исклучителна и универзална личност, најчесто било новинарството. Тој е еден од најзначајните и најпознати новинари и уредници на весникот „Нова Македонија“. Емин, својот книжевен творечки пат го почна во „Нова Македонија“, како и многу други журналисти, познати книжевни творци и информативни ѕвезди. Илхами Емин се истакна како одличен новинар, супериорен филмски рецензент во времето на бумот на новиот филм, известувач од филмските фестивали и креативен пренесувач на филмските идеи во новинскиот медиум. Овде ќе го споменеме податокот дека тој е воопшто првиот македонски новинар кој престојувал на филмскиот фестивал во Кан, уште во далечната 1961 година.

Не може, а да не се забележи неговиот успех и на полето на театарот. Во 1969 год. во Народниот театар во Скопје е изведена театарската претстава „Туѓинци“/“Yabancılar”, напишана од маестралниот Емин, а подоцна истата била емитувана и на телевизиските екрани. Во 1971 год. пак, повторно во Народниот театар во Скопје, овојпат од страна на турски драмски уметници е изведена претстава според новото дело на Илхамин Емин, наречено „Насредин“/“Nasrettin”, а потоа било објавено и во списанието „Сеслер“.

Богатата кариера на Илхами Емин беше заслужено наградена и со документарен филм, кој беше посветен на животот, делото и уметноста на овој турски писател од Македонија. Филмот насловен како „Гулчинар Илхами Емин“ е во режија на Исмет Арасан, а поддржан од Министерството за култура и туризам на Р Турција и од Министерството за култура на Р Македонија. Овој настан уште еднаш го потврди фактот дека Илхами Емин има многу значајна улога во развојниот однос помеѓу Р Македонија и Р Турција. Премиерата на филмот се одржа на 25 декември 2017 год.

Преведувачката активност на Илхами Емин

Како личен преведувач на Тито, Илхами Емин се искачува на пиедесталот на турско-македонските, односно македонско-турските преводи. Тој е преведувачот на манифестацијата „Струшки вечери на поезијата“ одржани во 1981 година.

Познавајќи ги одлично карактеристиките на двата јазика, Емин има преведено многу литературни дела од турски на македонски јазик и обратно.

По заслуга на „големиот“ Емин, учениците од турска националност во Македонија, денес ги читаат книгите на најблагородните македонски писатели, Славко Јаневски, Јован Стрезовски и др.

Илхами Емин ги афирмираше доблестите на источната (турска) поезија и филозофија кај нас. Тој креативно ги преведе на македонски јазик песните на тројцата најзначајни турски поети – суфисти Ахмед Јесеви, Јунус Емре и Џелалудин Руми - Мевлана. Оние кои не знаат турски, можат да ги читаат и да се воодушевуваат од зборовите и идеите на Јесеви, Јунус и Мевлана, кои спаѓаат меѓу најголемите мудреци на светот.

Нема да погрешиме ако кажеме дека Емин беше првиот човек кој ѝ овозможи средба на македонската читателска публика и големиот турски поет Назим Хикмет. Преведувајќи ја поезијата на Хикмет, Емин ја објавуваше во повеќе списанија, а

подоцна, во 1965 год. од страна на издавачката куќа „Култура“ беше издадена и книгата „Поезија“. Ова дело ги содржи најпопуларните, најчитаните песни на Хикмет, а на македонски јазик приопштени од маестралниот преведувач Емин.

Придонесот на Илхами Емин во детската литература

Како што споменавме претходно, Илхами Емин, со својата поезија на големи врати влезе во турската книжевност. Неговата прва песна со наслов „Реферат“ беше објавена во детското списание „Пионерски весник“, на македонски јазик. Исто така и песната „Патењето на птицата“ ("Kuşun Izdirabı"), од книгата „Сеслер“ ("Sesler") се вреднува како пример на детската литература.

Во периодот што следи, во списанијата „Томурџук“ и „Севинч“ освен поезија се издаваат и приказни за деца.

Неговите поезии, посветени на најмалите, најмилите, на децата се собрани во следните книги: „Сарајот без месечина“ ("Ay Kedisiz Saray") (1964), „Четириесет пријатели“ ("Kırk Dost") (1965), „Сончеви песни“ ("Güneşli Şiirler") (1966), „Песна за азбуката“ ("Şiir Alfabe") (1975).

Творечките трудови на Илхами Емин, се среќаваат во многу антологии, издадени како во Р Македонија, така и во Р Турција. Денес сведочат и неговите ракотворби сместени во училишните книги. Пример за тоа е учебникот за средно образование „Турски јазик и книжевност за 4 год. гимназија“ ("Türk Dili ve Edebiyatı Lise 4."), подготвена од страна на проф. д-р Хамди Хасан и Зеки Ѓурел (2004 год.). Исто така, заслужено место добива и во книгата на Есат Бајрам „Лектира за 8 одделение“ ("8Sınıf Okuma Kitabı"), потоа „Лектира Лист за 2 одделение“ ("Yaprak Okuma Kitabı Sınıf 2") на Неџати Зекерија, како и во лектирата за 3 одд. „Летајте птици летајте“ ("Uçun Kuşlar Uçun") од Нусрет Дишо Улку, истовремено запишувајќи се и како критичар на истата.

Заклучок

Познатиот поет, писател, критичар, преведувач и новинар Илхами Емин е една од најзначајните личности на турската култура и литература во Р Македонија. Тој долги години ѝ служи на турската книжевност, а неговиот придонес, секако, е вреднуван со многубројни награди.

Работната обврска на оваа исклучителна и универзална личност најчесто било новинарството, со кое Илхами Емин почна да навлегува во полето на книжевното творештво, со што продолжува и денес. Покрај новинарството, Емин се докажал и како одличен филмски критичар, известувач од филмските фестивали и креативен пренесувач на филмските идеи во новинскиот медиум, а не помалку е значајна и неговата дејност на полето на преведувањето.

Илхами Емин е уметникот чии што дела успеале да влезат во многу антологии, енциклопедии и училишни книги, како во Р Турција, така и во земјите на целиот Балкан. Уметникот чијшто плоден книжевен опус вбројува многу поетски наслови за деца и возрасни, досежно и естетски вредно ги задолжил, како турската, така и македонската литература.

Неговиот живот кој трае речиси еден век, не го поминал напрасно, туку ни ги оставил неговите спомени во расказите, поезиите, театарот, весниците... Кога тој во овие години сè уште мисли да го наградува човештвото, тогаш она што нам ни преостанува е да му аплаудираме, да го читаме, разбираме и раскажуваме.

Користена литература:

1. Аго, А. (1989). *Литературата на турската народност во Социјалистичка Република Македонија од 1944 до 1984 година*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје: необјавена докторска теза.
2. Котева, И. (2018). *Поетското творештво на Илхами Емин објавено на македонски јазик*, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип: необјавен магистерски труд.
3. Челик, М. (2009). *Критичка анализа врз детските раскази од турската литература на првата воена генерација во Македонија*, необјавена докторска теза.
4. Çelik, M. (2003). *Makedonya Türk Çocuk Edebiyatının Birinci Kuşak Yazarları*. Gostivar: Hikmet, journal of Scientific Research.
5. Emin, İ. (2011). *İlhami Emin'in Anıları Balkanlar ve Türkler*. Hazırlayan: Rifat Emin Sipahi. İstanbul: Mitos Yayınları.
6. Gürel, Z. ve Gürel, R. (2016). *Gülkaya İlhami Emin:hayatı-sanatı-eserleri*. Üsküp: Yeni Balkan.
7. Karahasan, M. (1995). *İlhami Emin'in Türkçe İlk Kitabı*. Eleştiriler - Üsküp.
8. Kaya, F. (1992). *Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul.
9. Kaya, F. (1994). *Şiirimizin Gelişme Yolu*, Seçme Yazılar. Üsküp: Birlik Yayınları.
10. Nuredin, A. (2011). *Balkanlardan Türkiye'ye Göç ve Etkileri*. Ankara: Çağla Yayıncılık.